

โครงการสินเชื่อการเกษตรในอนาคต

ก่อนที่จะกล่าวถึงโครงการสินเชื่อการเกษตรของธนาคารต่าง ๆ ในอนาคต ควร
จะได้พิจารณาถึงปัญหาในการดำเนินงานสินเชื่อการเกษตรของธนาคารต่าง ๆ เสียก่อน

ปัญหาในการดำเนินงานสินเชื่อการเกษตรของธนาคาร

ปัญหาในการดำเนินงานสินเชื่อการเกษตรไม่ว่าจะเป็นธนาคารใดนั้น เกิดขึ้น 2 ระยะ
คือ ก่อนให้สินเชื่อและหลังให้สินเชื่อ ปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนให้สินเชื่อ จะมีวิธีการพิจารณาให้สินเชื่อ
เชื่ออย่างไรในวงเงินเท่าใด เพื่อให้แน่ใจว่าลูกค้าผู้นั้นจะสามารถหารายได้มาชำระคืนเงิน
กู้ได้ภายในกำหนด ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย ปัญหาที่กล่าวนี้เกิดขึ้นตั้งแต่การคัดเลือกลูกค้าซึ่งจะ
มีสิทธิ์ขอเงินธนาคารในภายหลัง และเมื่อเลือกเป็นลูกค้าแล้วจะพิจารณาให้วงเงินเท่าใด
ภายในหลักประกันเท่าใด กรณีที่ธนาคารจ่ายเงินกู้ไปเรียบร้อยแล้ว ก็เกิดปัญหาขึ้นอีกว่าจะได้
รับชำระหนี้ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยจากเกษตรกรรใดตามกำหนดหรือไม่ สมควรได้รับการผ่อนผัน
หรือไม่ เงินทุนหมุนเวียนค้างอยู่ในมือผู้กู้มากเกินไปหรือไม่ ปัญหาต่าง ๆ นี้มีมูลเหตุมาจาก
ปัจจัยหลายด้านดังต่อไปนี้คือ

1. ลักษณะและข้อจำกัดของการผลิตทางเกษตรกรรมซึ่งแตกต่างจากการประกอบ
อุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม ดังกล่าวมาในบทที่ 2
2. การกระจายอำนาจสาธาณูปโภคไปยังเกษตรกรยังไม่ทั่วถึง และเพียงพอ เช่น
ด้านการขนส่งคมนาคม การชลประทาน ระบบสื่อสาร ฯลฯ ทำให้การพัฒนาการเกษตรเป็นไป
อย่างล่าช้า โดยเฉพาะการชลประทานซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเกษตร แม้รัฐบาลจะสร้าง
เขื่อน ฝาย และอ่างเก็บน้ำหลายแห่ง แต่ก็ขาดคลอง คู ส่งน้ำไปตามไรนาของผู้ประกอบกิจกรรม
โดยทั่วถึง การที่เกษตรกรจะลงทุนทำเองย่อมเกินกำลังและความสามารถที่มีอยู่ในตัวเอง
กั้นการขาดระบบสื่อสารคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วทำให้เกษตรกรไม่อาจนำผลผลิตออกสู่ตลาดเสรี
ได้ในต้นทุนต่ำ โดยเฉพาะผลผลิตบางอย่างสูญเสียง่าย ไม่อาจเก็บได้นาน เช่น พืชผัก, สัตว์น้ำ
 ฯลฯ เมื่อเกษตรกรไม่มียุ้งฉาง หรือคลังสินค้า (ห้องเย็น) ในท้องที่ของตนเท่ากับเป็นการเร่ง

รัคให้เกษตรกรต้องขายผลผลิตออกไปโดยเร็ว โดยปราศจากอำนาจการต่อรอง เช่นเดียวกับผู้ขายสินค้าประเภทอื่น ๆ

3. ค่านตลาด เป็นปัญหาที่สำคัญเท่า ๆ กับปัญหาการผลิตแม้เกษตรกรจะมีปัจจัยในการผลิตและการลงทุนครบถ้วน หากผลิตได้ตามปริมาณและคุณภาพที่ต้องการ แต่ขายไม่ได้หรือขายในราคาต่ำกว่าทุนแล้ว นอกจากเกษตรกรจะขาดทุนมีหนี้สินรอบคานแล้วต้องสูญเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และสุดท้ายก็หมดกำลังใจที่จะประกอบอาชีพนี้ต่อไปอีก ปัญหาค่านตลาดมีหลายประการ อาทิ เช่น

3.1 การขาดข้อมูลเกี่ยวกับการตลาด การเคลื่อนไหวในราคา ปริมาณและประเภทผลผลิตที่ตลาดต้องการ แม้รัฐบาลจะมีแหล่งแถลงและสำรวจภาวะเศรษฐกิจการเกษตร แต่แหล่งข้อมูลเหล่านี้ก็ไม่เป็นที่เชื่อถือว่าจะให้ข้อมูลถูกต้อง จากการดำเนินงานที่ผ่านมาปรากฏว่าการพยากรณ์พืชผลบางปีผิดพลาด เกษตรกรผู้ผลิตไม่อาจขายได้ตามที่คาดคะเนไว้หรือหากขายได้ก็โดนกดราคาเนื่องจากปริมาณผลผลิตมากเกินความต้องการตลาด

3.2 การขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยราชการที่ควบคุมการผลิต คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กับหน่วยราชการที่ควบคุมเรื่องขายคือ กระทรวงพาณิชย์ไม่สอดคล้องกัน บางปีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แนะนำพืชพันธ์ให้เกษตรกรผลิต เมื่อผลิตแล้วก็ส่งไปขายต่างประเทศไม่ได้ เนื่องจากไม่ตรงตามที่ต้องการต่างประเทศต้องการ ข้อผิดพลาดดังกล่าวนี้ไม่มีผู้ใครรับประกันที่จะชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้ผลิตโดยตรงคือเกษตรกร

3.3 รัฐบาลไม่มีมาตรการที่เด็ดขาดและรัดกุมในการประกันราคาสำหรับพืชผลในแต่ละท้องที่รวมทั้งขาดกำลังเจ้าหน้าที่ที่จะควบคุมอิทธิพลของพ่อค้าคนกลางซึ่งมีอยู่มากมาย ดังนั้นเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ผลิตโดยตรงจึงต้องขายผลผลิตในราคาท้องที่นั้น ๆ ไม่ใช่ในราคาที่รัฐบาลกำหนด

3.4 การขาดแคลนยุ้งฉาง หรือคลังสินค้า หรือกลุ่มบุคคลซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแทนเกษตรกรในการขายผลผลิตในท้องที่ เช่น สหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกร เมื่ออำนาจการต่อรองแต่ละบุคคลน้อย ขาดยุ้งฉางและคลังสินค้าที่จะเก็บรักษาสินค้าไว้ขายเมื่อราคาก็เป็นการบีบบังคับให้เกษตรกรเร่งจำหน่ายผลผลิตของตนทันทีเมื่อเก็บเกี่ยวได้

4. ปัญหาของเกษตรกรเองมีหลายประการดังนี้คือ

4.1 เกษตรกรส่วนใหญ่คอยการศึกษา แม้จะพออ่านออกเขียนได้ก็ตาม ดังนั้นเมื่อสถาบันสินเชื่อออกไปแนะนำความรู้ทางการเกษตร และการใช้เงินทุนก็ต้องใช้เวลามากกว่าจะอธิบายวิธีการต่าง ๆ ให้เกษตรกรเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้

4.2 ทักษะคติและแนวความคิดของเกษตรกร แม้ประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่าง "การพัฒนา" แต่ทักษะคติเก่า ๆ ในเรื่องประเพณีความเชื่อถือเก่า ๆ ยังคงมีอยู่ทั่วไป การที่ปลูกฝังความคิดใหม่ ๆ จึงเป็นเรื่องยากและใช้เวลามากกว่าที่เขาจะเลื่อมใสและศรัทธาอย่างจริงจัง

4.3 การขาดความสามารถในการจัดการเงิน หรือขาดความรับผิดชอบ การที่เขาใช้เงินกู้ไม่ถูกต้อง นำไปบริโภคหรือใช้ในพิธีกรรมหรือเสียไปในอบายมุข หรือนำเงินกู้ออกไปชดใช้เงินที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าของเอกชน การใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยและการไม่รู้จักเก็บออมนี้ทำให้เกษตรกรต้องตกอยู่ในภาวะหนี้สินไม่สิ้นสุด

4.4 ขอบจำกัดทางธรรมชาติ การขาดตลาด ระบบสาธารณูปโภค การขาดความรู้ความชำนาญในวิธีการใหม่ ๆ ตลอดจนความเสี่ยงในการลงทุน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกษตรกรที่มีความตั้งใจดีและมีความขยันหมั่นเพียร เกิดความลังเลที่จะลงทุนขยายการผลิตพืชผลใหม่ ๆ ที่หน่วยราชการแนะนำ เพราะเกรงว่าผลได้จะไม่คุ้มทุน

4.5 ขาดการส่งเสริม เนื่องจากเจ้าพนักงานส่งเสริมการเกษตรมีน้อยทำให้เกษตรกรที่ใฝ่การศึกษาอยู่แล้วยังไม่สามารถเพิ่มรายได้ ยกฐานะของตนจากการผลิตได้สักที นอกจากทำพอกินพอใช้มีเหลือเพื่อขายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

4.6 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่นิยมทำงานเป็นกลุ่ม ชอบทำงานโดยอิสระ ถ้าทำงานเป็นกลุ่มก็มักเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว หรือไม่ก็ตกเป็นเครื่องมือของพนักงานผู้ควบคุมหรือหัวหน้ากลุ่มผู้มีอิทธิพล ทำให้งานของกลุ่มไม่เจริญ ดังจะเห็นได้จากสหกรณ์หรือกลุ่มชาวนาซึ่งเจริญก้าวหน้าเป็นส่วนน้อย

5. ปัญหาของสถาบันสินเชื่อ (ธนาคาร) มีหลายประการดังนี้คือ

5.1 ธนาคารให้เกษตรกรกู้เงินมากราย ในวงเงินกู้ยืม ๆ ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานค่านาคิดตามดวงตามหนี้ในอัตราสูงกว่าการติดตามหนี้รายใหญ่ ๆ เพียงรายเดียว ค่าใช้จ่ายดำเนินงานค่านาคิดแก่

- ก. ค่าใช้จ่ายในการสำรวจและสอบสวนเพื่อคัดเลือกลักษณะกรเป็นลูกค้าใน
ท้องที่
- ข. ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบประเมินและจำนองที่ดินโรงเรือนเพื่อใช้เป็น
หลักประกันเงินกู้
- ค. ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามหนี้ที่ค้างชำระที่ถึงกำหนดแล้ว หรือรายได้
ได้รับอนุมัติให้ผ่อนผันการชำระหนี้มาแล้ว
- ง. ค่าใช้จ่ายในการเรียกคืนเงินกู้ ประนองหนี้ บังคับคดี ในกรณีลูกค้า
บิดพลิ้วไม่ชำระหนี้
- จ. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการแก่เกษตรกร ธนาคารยังต้องจัดอบรมและ
แนะนำความรู้ทางการเกษตรและการใช้สินเชื่อแก่พนักงานสินเชื่อธนาคาร
และแก่เกษตรกร ค่าใช้จ่ายในการนี้ถือว่าเป็นการให้เปล่า

จะเห็นได้ว่า ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เหล่านี้มีอัตราสูงเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายในการให้
ประเภทอื่น ๆ ถึงแมตต้นทุนโดยตรงน้อย แต่ธนาคารควรควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานแล้ว
โอกาสที่จะขาดทุนก็มีมาก

5.2 การที่เกษตรกรค้างชำระเป็นจำนวนมาก ๆ ในตอนสิ้นปีทำให้เงินทุนหมุน
เวียนของธนาคารมีสภาพคล่องตัวน้อย ในกรณีที่เกิดความเสียหายทางธรรมชาติและธนาคาร
ต้องผ่อนผันให้ลูกค้ายักเวลาชำระหนี้ นั้น มีบางรายที่ธนาคารต้องให้เงินใหม่เพื่อหารายได้
มาชำระหนี้สิ้นเงา ทำให้ธนาคารต้องจ่ายเงินออกมากขึ้น ในกรณีที่พนักงานสินเชื่อไม่ได้ควบคุม
อย่างใกล้ชิด บางรายอาจไปก่อหนี้กับเจ้าหนี้เอกชน แล้วนำเงินกู้ของสถาบันไปใช้คืนเอกชน
แทน และหาสาเหตุเพื่อขอผ่อนผันต่อธนาคารต่อไปอีกเรื่อย ๆ ทำให้ระยะเวลาการชำระหนี้
ยืดนานออกไปอีก โอกาสที่จะทวงถามให้ชำระคืนเต็มจำนวนมีน้อยลง

5.3 การที่ธนาคารจะเร่งรัดทวงถามหนี้ด้วยวิธีรุนแรงก่อให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดี
ต่อชื่อเสียงของธนาคารได้ ดังนั้นธนาคารจึงต้องหาทางประนีประนอมหนี้ที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อ
ธนาคารมากที่สุดโดยไม่ลดค่านิยมของธนาคารในสายตาลูกค้าอื่น ๆ การกระทำดังกล่าวนี้ก็
ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอีกเช่นกัน

5.4 การขาดพนักงาน และผู้เชี่ยวชาญในคานาวิชาการ เกษตรและสินเชื่อการ เกษตร ปริมาณและคุณภาพของบุคคลากรธนาคาร เป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดความสำเร็จในการ ดำเนินงานด้านนี้

โดยที่เป้าหมายในทางธุรกิจคือ การแสวงหาผลกำไร ดังนั้นธนาคารพาณิชย์จึง ต้องพยายามควบคุมการขยายงานและการให้เงินกู้แก่เกษตรกรหรืออย่างระมัดระวัง เนื่องจาก ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวในข้อ 1 - 5 จึงทำให้ธนาคารพาณิชย์บางแห่งลดปริมาณด้านนี้ลง เพื่อ ใหม้กำไรในการดำเนินงานบาง

โครงการสินเชื่อการเกษตรในอนาคต

ก. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

โดยที่ธนาคารดำเนินงานเพื่อการเกษตรโดยตรง ดังนั้นธนาคารจึงมีโครงการพัฒนาสินเชื่อการเกษตรใหม่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. การให้สินเชื่อการเกษตรระยะยาว คือเงินกู้ที่ต้องชำระคืนให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 ปี ดังกล่าวมาในบทที่ 2

วัตถุประสงค์ของสินเชื่อการเกษตรระยะยาว เพื่อเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเสริมสร้างการพัฒนาการเกษตรของประเทศในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้เป็นไปตามแผนการเร่งรัดการผลิตและการจำหน่าย เนื่องจากเงินกู้ระยะสั้นและระยะปานกลางได้ให้แก่เกษตรกร/เพื่อเพิ่มผลผลิตในระยะสั้นซึ่งไม่สามารถทดแทนระบบการผลิตเดิมซึ่งให้ผลผลิตต่ำได้ การเปลี่ยนระบบดังกล่าวนี้ต้องใช้เงินทุนจำนวนมากที่ไม่อาจเรียกได้จากเงินกู้ระยะสั้นและระยะปานกลางจึงต้องมีสินเชื่อการเกษตรระยะยาวเพื่อแก้ปัญหา

การที่ ธ.ก.ส. ไม่ได้ให้สินเชื่อระยะยาวแต่แรก เนื่องจากความจำเป็นในการสนองตอบความต้องการเงินกู้ของเกษตรกรในเงินกู้ระยะสั้นและระยะปานกลางให้เพียงพอและทันเวลา เมื่อ ธ.ก.ส. ได้ดำเนินการมาหลายปีโดยขยายงานออกไปถึง 58 สาขา ได้ลงทุนในค่าใช้จ่ายคงที่มาก ทั้งมีพนักงานสินเชื่อที่มีประสิทธิภาพอยู่บ้าง จึงได้วางโครงการสินเชื่อการเกษตรในปี 2514 และได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะกรรมการในวันที่ 5

มีนาคม 2517 ในการสนับสนุนงานสินเชื่อเพื่อการเกษตรระยะยาว และตั้งกองทุนพิเศษเพื่อส่งเสริมการเกษตรสำหรับผลิตผลเร่งรัดเพื่อการส่งออก 6 ประเภท ซึ่งจะเริ่มดำเนินงานในปี 2517

/สาระสำคัญในการให้สินเชื่อการเกษตรระยะยาวมีดังต่อไปนี้คือ

ผู้ : สหกรณ์การเกษตร, กลุ่มเกษตรกร, เกษตรกรรายบุคคล

วัตถุประสงค์

ของการใช้เงิน : ใช้สำหรับลงทุนระยะยาวด้านการผลิตและการตลาดการเกษตร

ระยะเวลาของเงิน : 3 ปี - 15 ปี

อัตราดอกเบี้ย : ร้อยละ 5 ต่อปี สำหรับสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร เพื่อใช้เป็นทุนให้แก่มหาชนโดยให้เรียกดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 8 ต่อปี
: ร้อยละ 8 ต่อปี สำหรับเกษตรกรรายบุคคล

โครงการกู้เงิน : ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการเกษตรด้านต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือแก่ในทางวิชาการและ ช.ก.ส. รวมมือกับจัดทำโครงการกู้เงินโดยถูกต้องสมควร เมื่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเห็นสมควรสนับสนุนและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ และ ช.ก.ส. ได้พิจารณาเห็นว่า เป็นโครงการที่จะเป็นไปได้แล้ว จะทำสัญญาให้กู้เงินตามที่สมควร

จำนวนขั้นสูงของเงิน : ผู้อนุมัติเงินกู้พิจารณา กำหนดเงินกู้แต่ละรายตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความน่าสำเร็จของโครงการ และความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้ อันเกิดแก่โครงการนั้นเป็นสำคัญ
อย่างไรก็ดี โครงการเงินกู้สำหรับสถาบันเกษตรกรแต่ละโครงการไม่ควรเกิน 10 ล้านบาท และเกษตรกรรายบุคคลไม่เกิน 1 ล้านบาท

ชำระคืนเงินและ

- คอกเบี้ย : ชำระคืนเป็นรายปีหรือรายงวดทุกหกเดือน และอาจมีระยะเวลา
ปลอดหนี้ 3 ถึง 5 ปี ซึ่งผู้ชำระแต่เพียงคอกเบี้ย
- หลักประกัน : เกษตรกรโดยทั่วไปใช้สิ่งหาริมทรัพย์จำนองเป็นประกัน แต่ในส่วน
สถาบันเกษตรกรจะพิจารณาตามความเหมาะสมเป็นราย ๆ

เป้าหมายของการให้สินเชื่อระยะยาวของ ธ.ก.ส. สำหรับ 5 ปีแรกเป็นจำนวน
เงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 1,100 ล้านบาท เพื่อใช้เพิ่มผลผลิตให้ไคร้อยละ 5.1 ตามแผนพัฒนา
เศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่สาม

2. การส่งเสริมการเกษตรและการจัดไร่นาแก่เกษตรกรลูกค้ำของ ธ.ก.ส.

โดยที่พนักงานส่งเสริมการเกษตรจากกรมส่งเสริมการเกษตรหรือกรมวิชาการ หรือหน่วยราชการ
อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับครัวเรือนที่ต้องรับผิดชอบ อัตราส่วนโดยเฉลี่ย
ทั้งประเทศเป็น 1 : 2,000 ครัวเรือน และถ้าพิจารณาเฉพาะส่วนภูมิภาคจะเป็นอัตรา
1 : 3,000 ครัวเรือน โอกาสที่พนักงานรัฐบาลจะให้บริการอย่างใกล้ชิดกับเกษตรกรย่อม
เป็นไปได้ยาก เพราะฉะนั้น ธ.ก.ส. จึงวางโครงการส่งเสริมการเกษตรและการวางแผน
การจัดไร่นาในระหว่างเกษตรกรลูกค้ำ ธ.ก.ส.

โครงการนี้จะเริ่มทดลองดำเนินงานในฤดูกาลเพาะปลูกปี 2517 โดยธนาคารต้อง
ฝึกอบรมพนักงานสินเชื่อของธนาคารผู้มีพื้นความรู้ระดับปริญญาตรีทางการเกษตรทุกสาขาให้
มีความรู้ความสามารถในด้านการส่งเสริมการเกษตรและได้รับความรู้ทางวิชาการเกษตร
ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อที่จะนำไปแนะนำส่งเสริมและเผยแพร่ให้เกษตรกรลูกค้ำธนาคารนำไป
ปฏิบัติในไร่นาต่อไป งานดังกล่าวนี้มิได้เป็นการแข่งขันกับหน่วยราชการแต่ประการใด แต่
เป็นการช่วยเหลือสนับสนุนงานด้านนี้ให้ถึงมือเกษตรกรลูกค้ำมากขึ้นและรวดเร็วยิ่งขึ้น อย่าง
ไรก็ตามพนักงานของธนาคารก็เพียงแต่ได้รับความรู้ด้านวิชาการเกษตรอย่างกว้าง ๆ พอที่
จะนำไปช่วยเหลือเกษตรกรได้ในเบื้องต้นเท่านั้น กรณีที่มีปัญหาใหญ่ ๆ เกินความสามารถ
ของพนักงานสินเชื่อที่จะให้คำแนะนำได้ พนักงานสินเชื่อจะติดต่อขอคำแนะนำในเรื่องนั้น
จากผู้เชี่ยวชาญโดยตรง

แนวการดำเนินงานในโครงการนี้แบ่งได้ 2 ประการคือ

2.1 การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบเน้นหนักในวิธีนี้ พนักงานดินเชื่อผู้ได้รับการฝึกอบรม จะต้องให้คำแนะนำส่งเสริม ควบคุมตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการประกอบอาชีพทางการเกษตรของลูกค้าย่างใกล้ชิด ซึ่งรวมทั้งช่วยเหลือเกษตรกรทำการวางแผนการจัดไร่นาควย ธนาคารจะเริ่มทำเป็นขั้นทศสองระยะหนึ่งก่อน โดยเลือกลูกค้าที่เห็นว่าเหมาะสมในอัตราลูกค้า 5 คน (ราย) ต่อพนักงาน 1 คน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ดำเนินงานคานนี้มีจำกัดจึงไม่อาจดำเนินการอย่างกว้างขวางได้ คุณสมบัติของเกษตรกรที่จะรวมโครงการมีดังนี้คือ

2.1.1 ตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณที่ประกอบการเกษตร เพื่อสะดวกต่อการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด และยังสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเวลาน้อยกว่ากรณีที่เกษตรกรตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างไกลที่ประกอบการเกษตร

2.2.2 ต้องเป็นลูกค้าที่ขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ มีความประพฤติดี ซื่อสัตย์ สุจริต มีลักษณะเป็นผู้นำในท้องถิ่นและพยายามชวนชวหายหาความรู้ทางการเกษตรใหม่ ๆ มาปฏิบัติในไร่นาของตน ประวัติการติดต่อกู้เงินและชำระหนี้ของลูกค้าจะแสดงคุณลักษณะประการนี้ได้เป็นอย่างดี

2.2.3 ต้องเป็นผู้ที่อ่านหนังสือออกและเขียนหนังสือได้ เพื่อสะดวกในการติดตามและวัดผลซึ่งจะต้องแสดงเป็นหนังสือ

2.2.4 ต้องเป็นผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมดำเนินงานตามโครงการนี้

2.2.5 แม้เกษตรกรดังกล่าวไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินประกอบการเกษตรของตนเอง เช่น เป็นผู้เช่าที่ดินผู้อื่นก็มีโอกาสเข้าร่วมโครงการนี้ได้ ถ้าผู้นั้นมีสัญญาเช่าที่ดินแปลงนั้นนานพอสมควร อย่างน้อยไม่ควรต่ำกว่า 10 ปี เพื่อป้องกันการขึ้นค่าเช่าของเจ้าของที่ดิน ซึ่งอาจจะเรียกในอัตราสูงขึ้นเมื่อเห็นว่าคุณเช่าได้ทำการปรับปรุงที่ดินให้ดีขึ้นทั้ง ๆ ที่ผู้ให้เช่ามิได้ลงทุนแต่ประการใด

2.2.6 ต้องเป็นเกษตรกรลูกค้าผู้ซึ่งมีทรัพยากรการเกษตรเป็นจำนวนเพียงพอที่จะทำการพัฒนาการเกษตรในไร่นาได้ เช่นมีทุนหรือกำลังคนเพียงพอ เป็นต้น

2.2.7 ต้องเป็นผู้ซึ่งปรับปรุงตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ อยู่เสมอ ไม่เป็นผู้ยึดถือสิ่งใดจนยากแก่การที่จะซัดจูงแนะนำความรู้ใหม่ ๆ

นอกจากคุณสมบัติทั้ง 7 ขอนี้แล้ว พนักงานสินเชื่อต้องพิจารณาถึงช่องทางในการปรับปรุงการผลิตควบคู่ไปกับความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการลงทุนพัฒนาการเกษตรในระยะยาว เพราะเกษตรกรอาจจะมีโอกาสได้ใช้บริการสินเชื่อระยะยาวจากธนาคารก็ได้

เมื่อคัดเลือกเกษตรกรรูลูกค้าร่วมโครงการได้แล้วพนักงานสินเชื่อจะได้เริ่มงานวางแผนไร่นา โดยร่วมมือกับกองวิชาการ ณ ที่ทำการสำนักงานใหญ่ ในการพิจารณาแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของลูกค้านั้นๆ แล้วจึงจะส่งให้ผู้จัดการสาขาทราบเพื่อใช้เป็นแนวทางส่งเสริมการเกษตรสำหรับลูกค้านั้นๆ ต่อไป

2.2 การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแก่เกษตรกรรูลูกค้า สาขาโดยทั่วไป ยอมรับกันทั่วกันว่าลูกค้าในท้องถิ่นของตนได้รับบริการทางวิชาการเกษตรจากทางราชการมากน้อยเพียงใด ในกรณีที่สาขามีพนักงานสินเชื่อที่ได้รับการอบรม แม้จะไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะอย่างก็อาจจัดให้พนักงานเหล่านั้นไปประชุมชี้แจงให้ทราบถึงหลักและวิธีการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ทางการเกษตรได้

3. การให้เกษตรกรกู้เงินจากกองทุนพิเศษส่งเสริมการเกษตร ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 5 แล้วว่าเกษตรกร หรือสหกรณ์การเกษตร หรือกลุ่มเกษตรกรอาจจะขอกู้เงินจากกองทุนพิเศษส่งเสริมการเกษตร เพื่อเพิ่มผลผลิตในโครงการเร่งรัดการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร 6 ประเภท อันได้แก่ ข้าวโพด ถั่วเหลือง มะพร้าว หมอนไหม โค กระบือ และกุ้ง เงินกู้ประเภทดังกล่าวนี้เป็นเงินกระยะสั้น หรือระยะปานกลาง อัตราดอกเบี้ยสำหรับสถาบันเกษตรกรร้อยละ 6 ต่อปี ไม่มีการทบทวนและสำหรับเกษตรกรร้อยละ 9 ต่อปี ไม่มีการทบทวน ในกรณีที่สถาบันให้สมาชิกกู้เงินต่อไปต้องเรียกดอกเบี้ยในอัตราไม่เกินร้อยละ 9 ต่อปีเช่นเดียวกัน

ธ.ก.ส. ได้ทำสัญญากู้เงินเพื่อตั้งกองทุนพิเศษส่งเสริมการเกษตรจากสำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี เมื่อ 21 กันยายน 2516 ภายใต้วงเงิน 42,278,519.33 บาท

โดยที่ไม่ได้รับเงินซึ่งกรมเจ้าสังกัดต่าง ๆ นำส่งเข้าสมทบเพิ่มเติมในกองทุนเลย ตามข้อกำหนดซึ่งรัฐบาลให้กรมเจ้าสังกัดเรียกคืนจากกลุ่มชาวนา และสมาคมชลประทานราษฎร ดังได้กล่าวมาในบทที่ 3

แนวการดำเนินการในโครงการนี้คณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกรแห่งชาติได้พิจารณากำหนดให้ ธ.ก.ส. ในฐานะเป็นสถาบันการเงินมีหน้าที่ในการสอบสวนเพื่อคัดเลือกเป็นลูกค้าธนาคาร การสอบสวนคำขอกู้ พิจารณาอนุมัติให้กู้ การจ่ายเงินกู้ ควบคุมการใช้จ่ายเงินกู้ รับชำระคืนเงินกู้และเร่งรัดชำระคืนเงินกู้

นอกจาก ธ.ก.ส. จะให้เกษตรกรในรูปของเงินสดแล้ว กรณีลูกค้าต้องการเงินกู้เงินเพื่อไปซื้อวัสดุการเกษตรที่กรมส่งเสริมการเกษตรมีจำหน่าย ก็อาจจะไปรับวัสดุการเกษตรดังกล่าวได้ ธนาคารจ่ายเงินค่าวัสดุการเกษตรแก่กรมส่งเสริมการเกษตรไปก่อนแล้ว จึงเรียกให้เกษตรกรชำระทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยคืนธนาคารในภายหลัง ทว่าเนื่องเกี่ยวกับการกู้เงินของเกษตรกรกลุ่มธุรกิจเศรษฐกิจของ ร.พ.ช.

ข. ธนาคารพาณิชย์

โดยที่ธนาคารพาณิชย์มิได้มีเป้าหมายในการให้สินเชื่อการเกษตรแต่เพียงด้านเดียว แต่ยังอำนวยสินเชื่อประเภทอื่น ๆ เช่น การค้า การศึกษา การเคหะ และอื่น ๆ การมีบริการสินเชื่อการเกษตรในแต่ละธนาคารก็เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์แห่งบริการสินเชื่อของธนาคารเท่านั้น การที่ธนาคารพาณิชย์มีเป้าหมายในทางธุรกิจในด้านแสวงหากำไรทำให้ธนาคารต้องดำเนินงานด้านนี้อย่างรอบคอบและระมัดระวัง ดังนั้นโครงการพัฒนาสินเชื่อการเกษตรใหม่ ๆ ยังมีน้อย ส่วนใหญ่มุ่งปรับปรุงงานเก่าให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากธนาคารประสบปัญหาด้านชำระหนี้ของเกษตรกร ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบริหารเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ธนาคารกรุงเทพฯ และธนาคารกสิกรไทย จำกัด มีนโยบายที่จะดำเนินงานสินเชื่อการเกษตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้นกว่าเดิม ส่วนธนาคารกรุงไทย ซึ่งเป็นธนาคารของรัฐบาล ก็ยินดีร่วมมือโดยตรงในโครงการ ร.พ.ช.ทุกโครงการ ส่วนธนาคารอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวนี้ไม่ได้วางนโยบายสินเชื่อในอนาคตอย่างแจ่มชัด ทั้งยังดำเนินงานด้านนี้น้อยกว่าธนาคารอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว